

Vijfde Biennale van Parijs

De Kunst is dood, maar leve wat?

Iedere twee jaren wordt, voor de tijd van zes weken, het enorme complex van het Museum der Moderne Kunst in Parijs tot op het laatste doek en het laatste beeldje leeggehaald, om ruimte te maken voor de Internationale Biennale van de jonge kunstenaars. Die grote en fundamentele schoonmaak van zolder tot en met kelder heeft nu, voor de vijfde maal, weer plaats gevonden en niemand die ontken kan, dat het publiek, tijdens deze jongste Biennale, nu weer 's niet iets héél anders wordt voorgeschoteld. Iets héél anders op grote, brede en werkelijk internationale schaal. Vierenvijftig landen, van de USA tot de Kongo en van de USSR tot Salvador werden uitgenodigd, en ze zijn gekomen in de drommen van achthonderd en vijftig artiesten die de leeftijdsgrens van vijf en dertig jaar nog niet zijn overschreden en die tezamen ruim vijftienhonderd, laten we 't met een ouderwetse termen dan maar « werken » noemen, hadden ingezonden. Werken die, vaak met heel veel moeite, zouden kunnen worden ingedeeld in de categorieën van sculptuur, schilderkunst, muziek, ballet, film, theater, elektroniek en, vooral, « objecten » en « structuren ».

Eerste advies dat men kandidaat-bezoekers zou willen geven is natuurlijk, zijn esthetische criteria en zijn zekerheden over de schoonheid maar liever thuis te laten, of anders in Parijs schielijk in de vestiaire op te hangen. En voor de vermetele die deze voorzorg hadden verzuimd, hebben de organisatoren zelf trouwens nog een heel systeem van conditioneringsmiddelen ontworpen. Een lange platiëkslang in de vorm van een eindeloze slurf die de entree verspert, en die geenszins door de brandweer werd achtergelaten, maar wel degelijk ook tot de exposantenpresentaties behoort. Een ganse serie gigantische luchtballons die boven de brede trap zijn bevestigd, en die de bezoeker niet passeren kan zonder zijn hoofd enkele keren, overigens pijnloos, te stoten. En zo is

er direct al meer. Op de eerste etage gearriveerd om zijn rondgang te beginnen, mag die bezoeker zo dan tevens worden verondersteld in de gewenste stemming of dispositie het universum van de « jonge kunstenaars » binnen te zijn geleid. Een stemming en dispositie die hem ontvankelijk moet hebben gemaakt voor de verrassing, de provocatie misschien, en in ieder geval het spel, na alle filosofische, en andere zwaarwichtigheden te hebben afgelegd. Nu: plezier kan je hier hebben.

Het Museum voor de Moderne Kunst is, voor die zes weken, herschapen in een haast onafzienbare speeltuin voor grote mensen. Grote mensen die weer even kind mogen zijn. Popart-platen als een kinderplakboek, erotische prenten, zalen met enkel kleurige lichteffecten als een wereldstad bij avond, ingewikkelde machines die vreemde klanken afscheiden maar iedere utiliteit op voorhand consequent hebben afgelegd, kermisstands in de vorm van een vrouwenbuik die ge vrijelijk moogt betreden, griezelkamers waarin ge, rondgehutst, uw fysieke, morele of andere weerstanden kunt meten... Als ge u op deze Vijfde Biennale vervelen zoudt dan ligt 't werkelijk niet aan de exposanten, al heeft deze monster-show met alle internationale en wereldexposities dan misschien ook wel gemeen dat hier iets té veel van het goed wordt geboden... Voor een snelle rondgang mag men al wel bijna een dagje uittrekken. En een dagje in het universum van de jonge kunst is wel, zeg: ietwat indigest.

Voor al ook, omdat die jonge kunstenaars voor een ruim deel met dezelfde problemen worstelen, zonder ze — op een enkele uitzondering na — uiteraard « op te kunnen lossen ». Die problemen liggen, althans in het Westen, vrijwel gelijk: de Kunst — in de vorm van muurschilderijtjes en schoorsteenmantelbeeldjes en decoratie — is mordsdood, en waardoor gaan we die leegte nu vervangen? Die Westerse jonge kunstenaars (die zich in afwachting van de resultaten nog geen andere naam of aanduiding hebben aangemeten) zoeken dus naar het Grote Onbekende, en de vruchten lijken nog niet steeds vol-

ledig rijp. Voor de een is het een blank leeg doek in een lijst. Voor een andere een hoop zand. Een in tweeën gezaagde bol. De dwarse doorsnee van het menselijke lichaam. Een naakte vrouw die een houten trap afdalaat en het onbekende tegemoet gaat (zoals de Franse surrealist Marcel Duchamp nu tussen een halve eeuw geleden al eens eerder had gesuggereerd). Doch overigens is 't wel weer interessant te constateren dat in de verschillende landen die pogingen vaak toch door iets als een gemeenschappelijke natuur of trek

worden gekarakteriseerd. De Duitsers met een zekere Tuchtigheid in hun fantasie, en een voorliefde voor de doortimmerde constructie. De Amerikanen met een tomeloze excessiviteit in bijna alle richtingen. De Zwitsers, als verrassing, zonder enig spoor van reserve in hun verslingering aan Eros. De Italianen met een soort briljante oppervlakkigheid waarbij ze hun natuurlijke raffinement toch nimmer prijsgeven. De Belgen en de Hollanders in de lijn van hun grafische traditie die ze, beter dan de meeste volkeren, tegen een gratuit

nihilisme in bescherming neemt. De Fransen, ten slotte, die met ruim driehonderd inzenders zich als gastheren tevens het leeuwedeel van de ruimte hadden toegemeten, in een veelal abstract ascetisme, waarin vooral enkele collectieve inzendingen — Automat en Nieuwe Figuratie — opvallen.

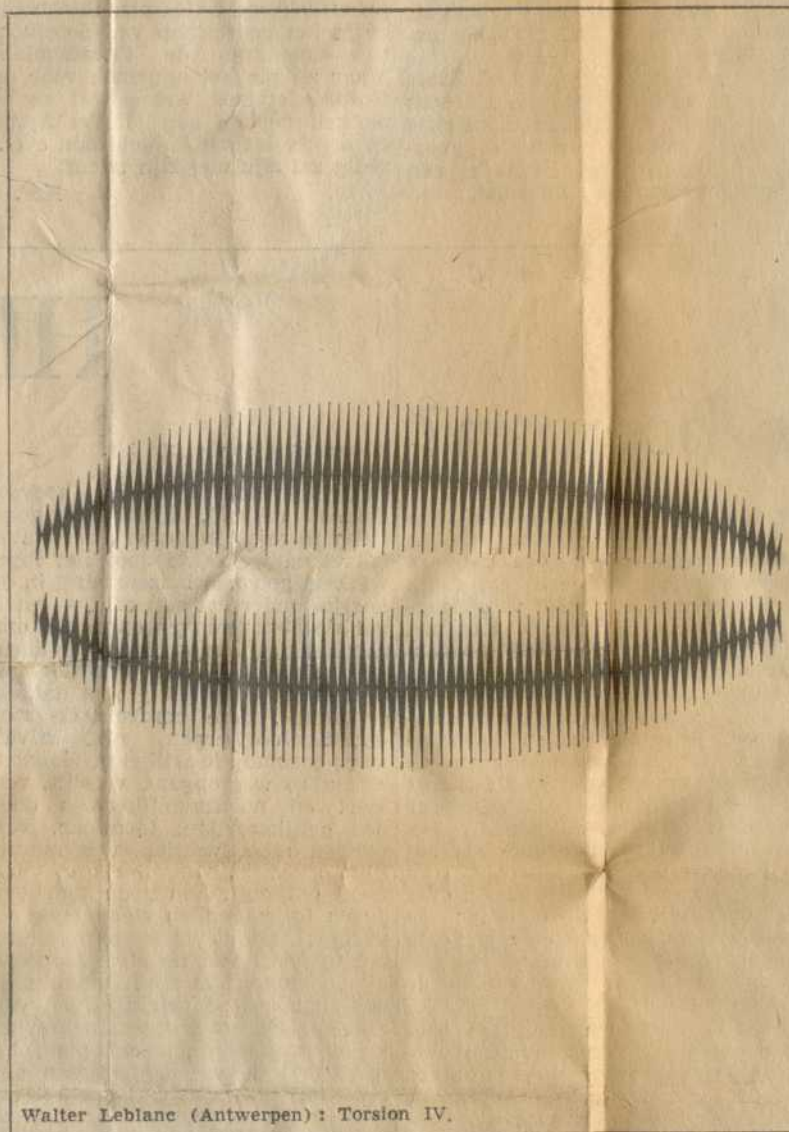
Buiten het Westen en zijn invloedssfeer waarin ook Japan en enkele Centraal-Europese gebieden nog zijn opgenomen, blijken de kunstenaars hun « onschuld » nog goeddeels onaangetaast te hebben gehouden. In de Sovjet-Unie penselen ze nog altijd dezelfde pastorale of martiale taferelen die sedert het socialistisch realisme zijn voorgeschreven, en in de meeste landen van de « tiers monde » blijkt de inheemse folklore als bron van inspiratie nog evenmin te zijn uitgeput.

Conclusie? André Malraux, die na de recente publicatie van zijn Antimémoires onlangs gedurende drie achtereenvolgende avonden door de Franse televisie werd geïnterviewd, heeft, bij die gelegenheid, de opmerking gemaakt, dat de moderne kunst in zijn progressiefste uitingen uitsluitend door de leeftijdsklassen van zestien tot hooguit twintig jaar kon en kan worden verstaan of « aangevoeld ». Volgens die exclusieve opvatting of visie heeft deze bezoeker welke die leeftijd helaas al een paar decennia geleden achter zich gelaten had, zijn mond alleen maar weer te sluiten... Maar aan de andere kant, mag men zich toch ook afvragen, of die andere leeftijdsgrens van vijftendertig jaren die voor de exposanten was vastgesteld, niet bij voorbaat het gevaar heeft geopend dat de belangrijkste vernieuwers van de moderne kunst, buiten de competitie werden gesloten. Werkelijk revolutionaire kunstenaars als Dubuffet, Vasarely of Lichtenstein, om hen slechts te noemen, kwamen immers pas tussen hun veertigste en vijftigste jaar tot rijpheid, zodat ook in de kunst de Revolutie misschien niet het uitsluitende monopolie van de jeugd hoeft te heten. Doch afgezien van die beide vragen, blijft een bezoek aan de Vijfde Biennale niettemin stellig een boeiende onderneming, die over de ontwikkeling van de « jonge kunst » bovendien, veel stof tot overdenking biedt...

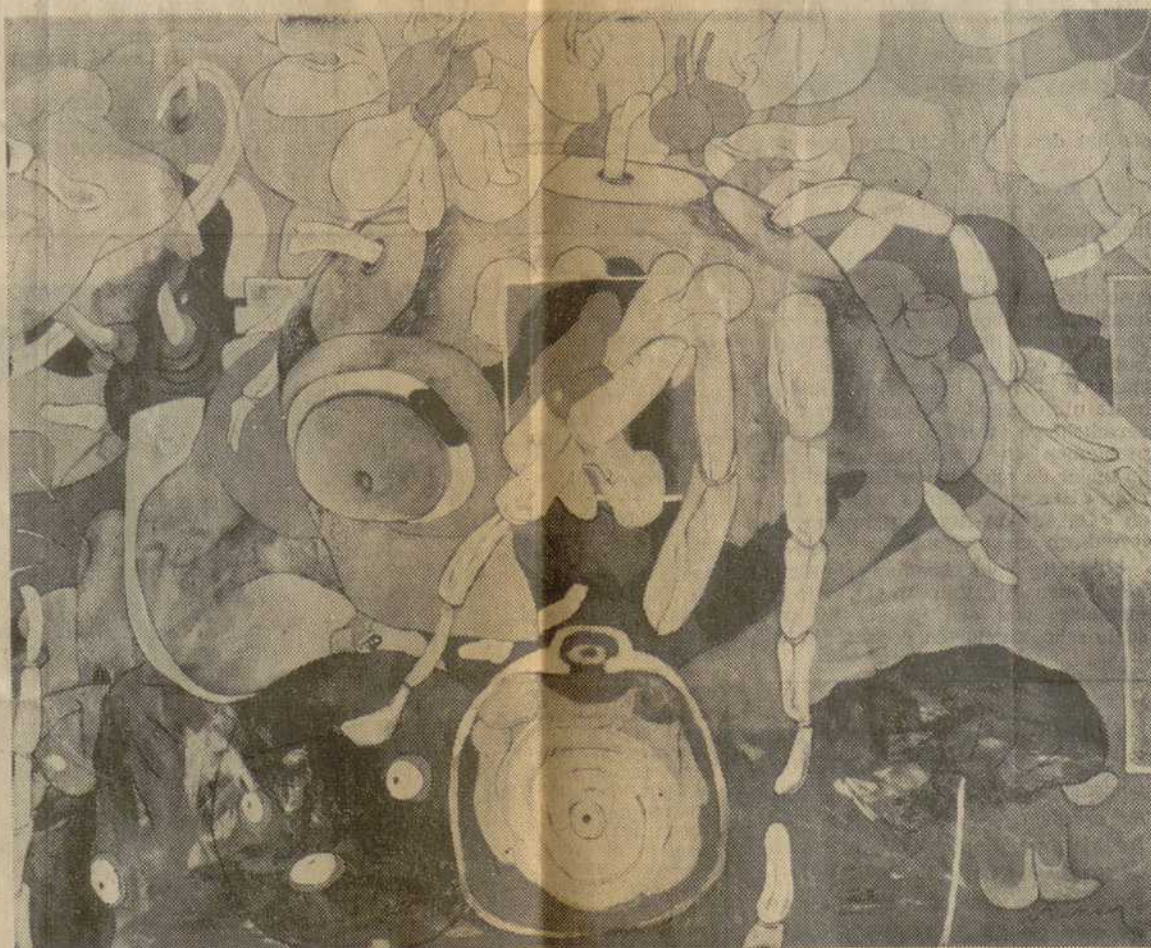
FRANK ONNEN,
Parijs

Tchernov: In de haven van Moermansk - Russische onschuld.

Walter Leblanc (Antwerpen): Torsion IV.

Jacques Chemay (België): het spinneweb (1967).